

>>>

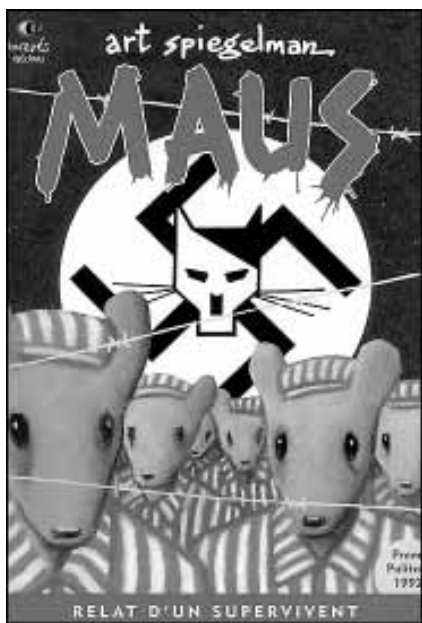
pors, va ser clau per a la realització d'aquesta obra que es construeix sobre la relació entre la biografia del pare i l'autobiografia. Aquesta interacció permet que no només es tracti de la reconstrucció dels fets viscuts pel pare, sinó que incorpori molts interrogants, tant sobre el passat com sobre el present i la relació d'un sobre l'altre. D'altra banda la barreja de compromís personal en la narració amb tècniques narratives que marquen distàncies, el recurs al zoomorfisme i el fet d'intercalar petites anècdotes dramàtiques del present aconsegueix recrear una situació carregada de dramatisme d'una manera sincera i alhora allunyada del maniqueisme.

DE PARE A FILL

La història oral que Vladek, el pare, transmet a Art i que ell tradueix en imatges i paraules té, doncs, un gran component personal, és la descripció que un pare fa al seu fill d'ell mateix. Aquest autotratat defineix una personalitat forta i amb més virtuts que defectes. Així, coneixem la seva habilitat per comerciar, la història d'amor amb Anja, la seva primera dona i mare d'Art, l'ascensió social dins de la comunitat jueva i la capacitat de resistència i supervivència tant en l'itinerari farcit de persecucions com en l'internament en el camp de concentració. Aquesta descripció dinàmica es complementa amb la visió que ofereix el present narratiu d'home envellit i amb salut precària, carregat de manies mesquines i entossudit en l'intent de controlar al màxim el món que l'envolta, especialment a Mala, la seva dona actual. És una contraposició que serveix com a element desmitificador, tot i que situa també els

Vladek Spiegelman, pare de l'autor de 'Maus'

ART SPIEGELMAN / INREVÉS EDICIONS

Els jueus són ratolins, els alemanys estan representats per gats, els polonesos no-jueus són porcs i els nord-americans són gossos

interrogants sobre les repercussions dels patiments soferts, tant físics com psicològics. Aquesta reconstrucció es realitza sobre una tensa relació paternofilial, sobre una distància que només sembla salvar-se quan comparteixen els records de Vladek, o sigui, quan la seva figura s'allunya del present i del passat comú. En aquest àmbit, de qüestionaments personals, hi participen també i amb especial força dues figures: Anja i Richieu, el germà mort en un camp de concentració. En el cas de la seva esposa Anja, la coneixem per la descripció que en fa el pare i pel sentiment d'absència que tots dos pateixen al llarg dels anys. Richieu, en canvi, representa el pes d'una competència impossible d'afrontar. Tots dos simbolitzen l'enorme dificultat de normalitzar el present

diferents collectius ètnics i nacionals. Tot i que es podria interpretar que Spiegelman, amb el recurs narratiu de la caracterització caricaturesca amb què identifica cada collectiu amb una espècie animal –els jueus són ratolins, els alemanys estan representats per gats, els polonesos no-jueus són porcs i els nord-americans són gossos– podria estar remarcant una visió ètnica essencialista, i sembla més aviat que tracta de reflectir la fragmentació social d'aquell moment, la configuració de blocs dividits per l'egoisme tribal reforçat al màxim per la política nazi. Una visió relativista que es remarca a l'escena en què ell i el seu psiquiatre parlen de l'Holocaust i les seves conseqüències; en aquesta seqüència, l'autor dibuixa sobre les seves figures de ratolins unes màscares del mateix animal que els identifica narrativament com a jueus, és com si volgués assenyalar el caràcter que per a ells té en aquell moment la identitat ètnica.

PERSECUCIÓ

Un aspecte essencial del component collectiu de *Maus* és la descripció, colpidora per la seva referència real i pel mateix tractament allunyat de manipulacions, de la persecució dels jueus a Polònia sota l'ocupació alemanya.

Una terrible cursa d'obstacles, que acumula la crueltat d'uns i la indefensió dels altres amb una intensitat i una qualitat molt doloroses, es desenvolupa des de l'inici de la Segona Guerra Mundial, en la qual participa Vladek i que

ART SPIEGELMAN / INREVÉS EDICIONS

L'autor té dubtes sobre la disjuntiva entre sobreviure o enfrontar-se a la repressió i sobre la qualitat moral de la victòria del supervivent

ocasiona la seva primera estança en un camp de presoners, fins a la darrera reclusió, a Auschwitz.

Són temps de ruptura social i d'insolidaritat en què unes minories han d'amagar-se i viure en una clandestinitat amb cada vegada menys espais de llibertat o de solidaritat, en què la barbàrie d'un poder dictatorial actua contínuament sobre un collectiu feble que només pot confiar en el suport dels seus davant la indiferència o l'assetjament del conjunt de la societat, tot i que els lligams entre els jueus també s'afebleixen davant la necessitat de sobreviure individualment.

RESISTIR O REBEL·LAR-SE?

Aquesta necessitat, la de conservar la vida, marca un terreny en què el vessant collectiu i l'individual apareixen confrontats. L'exercici de resistència i d'adaptació que descriu Vladek evidencia el contrast entre l'obligat àmbit d'actuació individual i el d'establir lligams per egoisme o per solidaritat. L'estada al camp de concentració situa la possibilitat de sobreviure en la conjuminació de la resistència física, l'habilitat per buscar, trobar i aprofitar aixoplucs que redueixin la càrrega dels treballs més durs, que faran altres, i la d'establir petites xarxes de complicitat o de comprar ajuts. Aquesta condició d'objectiu individual, que s'estén com a màxim als familiars i algun company, provoca dubtes a l'autor, no resolts, sobre la disjuntiva entre sobreviure o enfrontar-se a la repressió, sobre la qualitat moral de la victòria del supervivent i, finalment, sobre la persistència d'aquesta victòria, és a dir, sobre com van repercutir totes aquelles vivències en l'experiència posterior del seu pare o en la mort de la mare.

Art Spiegelman, *Maus*.
Traducció de Felipe
Hernández. Inrevés
Edicions. Palma, 2003.

Amb el suport de